

VOORWOORD

Er zijn twee Suzuki's. Een halve eeuw geleden bracht Daisetz Suzuki zen eigenhandig naar het Westen, een gebeurtenis die qua historisch belang vergelijkbaar is met de vertaling in het Latijn van Aristoteles in de dertiende en Plato in de vijftiende eeuw. Vijftig jaar later deed Shunryu Suzuki iets wat bijna even belangrijk was. In zijn eerste boek, dat hier voor ons ligt, heeft hij de in zen geïnteresseerde Amerikanen precies gegeven waar ze op hoopten.

Was Daisetz Suzuki's zen aangrijpend, Shunryu's zen is gewoon. *Satori* was het kernpunt voor Daisetz, en het was vooral de aantrekkingskracht van deze buitengewone zijnstoestand die zijn werk zo onweerstaanbaar maakte. In Shunryu Suzuki's boek komen de woorden *satori* en *kensho*, die vrijwel hetzelfde betekenen, helemaal niet voor.

Toen ik vier maanden voor zijn dood de gelegenheid had hem te vragen waarom *satori* geen rol speelde in zijn boek, boog zijn vrouw zich naar mij toe en fluisterde ondeugend: 'Omdat hij het niet bereikt heeft', waarop de roshi met zijn waaier naar haar sloeg alsof hij van streek was en met zijn vinger op zijn lippen siste: 'Ssst! Dat mag hij niet weten!' Toen we uitgelachen waren, zei hij eenvoudig: 'Het

is niet zo dat satori onbelangrijk is, maar het is niet het onderdeel van zen waarop de nadruk moet liggen.'

Suzuki-roshi was maar twaalf jaar bij ons in Amerika – één enkele cyclus volgens de Oost-Aziatische gewoonte om jaren per dozijn te tellen – maar het was lang genoeg. Dankzij het werk van deze kleine, rustige man bestaat er nu een bloeiende Soto-zenorganisatie in ons werelddeel. Zijn leven drukte zo volledig de Soto-weg uit, dat man en weg samenvielen. 'Zijn onzelfzuchtige houding liet ons geen buitensigheden na om op voort te borduren. Hoewel hij geen opschudding veroorzaakte en geen persoonlijk stempel op de wereld heeft gedrukt, leiden de afdrucken van zijn voetstappen in de onzichtbare wereld van de geschiedenis ons doelgericht verder.'^{*} Hij laat ons het eerste Soto-zenklooster in het Westen na, het Zen Mountain Center in Tassajara (met een afdeling in de stad, het Zen Center in San Francisco), en voor het grote publiek dit boek.

Niets aan het ongewisse overlatend bereidde hij zijn leerlingen voor op hun moeilijkste ogenblik: de verdwijning in het niets van zijn tastbare aanwezigheid.

Als ik het, op het moment dat ik sterf, te kwaad krijg, is dat goed hoor; dat is boeddhaleed. Ik ben dan heus niet in de war. Bijna iedereen heeft het te kwaad in zijn lichamelijke of geestelijke doodstrijd. Dat is nu eenmaal zo, en het is helemaal geen probleem. We zouden erg dankbaar moeten zijn dat we een lichaam met beperkin-

gen hebben, zoals dat van mij, of dat van jullie. Als je een eindeloos leven had, dan zou je pas echt een probleem hebben.

* Uit een bijdrage van Mary Farkas in *Zen Notes*, First Zen Institute of America, januari 1972.

Hij heeft zijn opvolging veiliggesteld. Tijdens de Mountain Seat-ceremonie, op 21 november 1971, benoemde hij Richard Baker tot zijn dharma-erfgenaam. De kanker was al zover in hem voortgewoerd dat hij slechts met ondersteuning van zijn zoon in de stoet kon meelopen. Desondanks stootte zijn staf bij iedere stap op de grond met de krachtige wil van zen die zijn zachtmoedige uiterlijk bezielde. Baker nam het stokje over met een gedicht:

Dit stukje wierook
dat ik al zo lang bezit,
bied ik met geen-hand aan
aan mijn meester, aan mijn vriend, Suzuki
Shunryu Daiosho,
de stichter van deze tempels;
je hebt iets onvoorstelbaars verricht.

Wandelend met jou in Boeddha's zachte regen,
worden onze pijen doornat,
maar op de lotusbladeren
blijft geen druppel achter.

Twee weken later was de meester dood. Op zijn begrafenis, op 4 december 1971, sprak Baker-roshi uit

naam van de menigte die was samengestroomd om hem de laatste eer te bewijzen deze woorden:

Het is geen gemakkelijke weg om een leraar of een leerling te zijn, hoewel het de grootste vreugde is die dit leven kan bieden. Het is geen gemakkelijke weg om naar een land zonder boeddhisme te komen en het achter te laten nadat je vele volgelingen, priesters en leken op het pad hebt gebracht en het leven van duizenden mensen hebt veranderd. Het is geen gemakkelijke weg om een klooster, een stadsgemeenschap en trainingscentra in Californië en op andere plaatsen in de Verenigde Staten op te zetten en tot bloei te brengen. Toch ging deze 'niet-gemakkelijke weg', deze buitengewone prestatie, hem niet moeilijk af, want hij schonk die aan ons vanuit zijn eigen ware natuur, *onze* ware natuur. Geen mens kan meer nalaten dan wat Shunryu Suzuki ons heeft gegeven: alles eigenlijk, de geest en het hart van Boeddha, Boeddha's oefening en Boeddha's leer en leven. Hij is in ieder van ons aanwezig, als wij hem bij ons wensen.

Huston Smith

Professor in de filosofie

Massachusetts Institute of Technology

INLEIDING

Voor een leerling van Suzuki-roshi is dit boek de geest van Suzuki-roshi, niet zijn gewone of persoonlijke geest, maar zijn zengeest, de geest van zijn leraar Gyokujun So-on-daiohso, de geest van Dogen-zenji, de geest van de hele lijn van leraren, patriarchen, monniken en leken van Boeddha's dagen tot nu, onderbroken of compleet, historisch of mythisch. Het is de geest van Boeddha zelf, de geest van zazenbeoefening. Voor de meeste lezers echter is dit boek een voorbeeld van hoe een zenmeester spreekt en onderwijst. Het is een instructieboek voor zazenbeoefening. Het gaat over het zenleven, over de levenshouding van zen en over het inzicht dat door de zenbeoefening mogelijk is. Dit boek zal iedere lezer aanmoedigen zijn eigen natuur, zijn eigen zengeest te verwerkelijken.

'Zengeest' is een van die raadselachtige uitdrukkingen die zenleraren gebruiken om je naar jezelf te laten kijken, dieper te gaan dan woorden en je af te vragen wat je eigen geest en wezen zijn. Dit is het doel van ieder zenonderricht: je tot verwondering te brengen en die verwondering te beantwoorden met

de diepste uitdrukking van je eigen natuur. De zen-geest in praktijk brengen betekent een beginnersgeest hebben. De argeloosheid van de eerste vraag – wat ben ik? – is onmisbaar gedurende de gehele zenbeoefening. De geest van de beginner is leeg, vrij van de gewoonten van wie ervaren is. Hij is bereid iets aan te nemen en te twijfelen, en hij staat open voor elke mogelijkheid. Het is een geest die dingen kan zien zoals ze zijn, die stap voor stap of in een flits tot besef kan komen van de oorspronkelijke natuur van alles. Deze zengeest is overal in dit boek terug te vinden. Rechtstreeks en soms via een omweg houdt ieder hoofdstuk zich bezig met het probleem hoe je deze instelling tijdens de meditatie en in je leven kunt behouden. Het is een heel oude manier van lesgeven met behulp van een eenvoudige taal en gebeurtenissen uit het dagelijks leven. Dit betekent dat de leerling eigenlijk zichzelf onderwijst. ‘Beginnersgeest’ was een geliefde uitdrukking van Dogenzenji. De kalligrafie op de afbeelding tegenover het titelblad staat voor *shoshin*, geest-van-de-beginner. Kalligraferen op de zenmanier is schrijven op de meest rechtstreekse, eenvoudige manier, zonder te proberen er iets moois of knaps van te maken – alsof je een beginner bent. Het is alleen maar met volle aandacht schrijven, alsof je dat wat je schrijft nu pas ontdekt. Als je zo schrijft, ligt je hele natuur daarin. Dit is de manier om zen te beoefenen, elk moment opnieuw.

Het idee voor dit boek kwam van Marian Derby, een leerlinge van Suzuki-roshi, die dicht bij hem stond en de zengroep van Los Altos had opgezet. Su-

zuki-roshi nam een of twee keer per week deel aan de zazenmeditaties van deze groep. Het was zijn gewoonte om na iedere meditatie met de deelnemers te praten, hen aan te moedigen en hen te helpen bij hun problemen. Marian legde zijn woorden vast op band en merkte al snel dat met de ontwikkeling van de groep ook deze gesprekken continuïteit kregen en een bepaalde ontwikkeling te zien gaven, waardoor ze erg geschikt werden voor publicatie en daarmee ook een weerslag konden vormen van Suzuki-roshi's opmerkelijke geest en leer, waaraan zo'n grote behoefte was. Uit de transcripties van de opnamen die ze in de loop van enkele jaren verzameld had stelde ze een eerste concept van het boek samen.

Trudy Dixon, een andere trouwe leerlinge van Suzuki-roshi, die veel ervaring had als uitgeefster van *Wind Bell*, het tijdschrift van het Zen Center, stelde het manuscript samen en maakte het klaar voor publicatie. Het is niet eenvoudig een boek als dit te redigeren. De volgende uitleg kan de lezer helpen het boek beter te begrijpen. Suzuki-roshi kiest de moeilijkste maar meest overtuigende manier om in alledaagse bewoordingen over het boeddhisme te spreken. Hij probeert daarbij de hele leer uit te drukken in eenvoudige gezegden, zoals 'neem een kop thee'. Een redacteur moet heel goed beseffen wat er in dergelijke woorden besloten ligt, wil hij niet omwille van meer duidelijkheid of grammaticaal juist taalgebruik de werkelijke betekenis van de lessen geweld aandoen. Wie Suzuki-roshi niet goed heeft gekend of met hem heeft gewerkt, zal om de-

zelfde reden gemakkelijk dat aspect van zijn woorden waarin zijn persoonlijkheid, energie of wil tot uiting komt over het hoofd zien. Tevens bestaat het gevaar dat zo'n bewerking de diepere lagen van de geest van de lezer niet meer bereikt, want die heeft om zichzelf te leren kennen juist herhaling, ogen-schijnlijk obscure logica en poëzie nodig. Gedeelten die duister zijn of juist erg voor de hand liggend lijken zijn dikwijls verhelderend als ze zeer zorgvuldig gelezen worden, vanuit de vraag: waarom zou deze man nu juist dit zeggen?

De bewerking wordt ook bemoeilijkt door het feit dat het Engels zeer dualistische uitgangspunten heeft en niet, zoals het Japans, de gelegenheid heeft gekregen om in de loop der eeuwen uitdrukkingen te ontwikkelen voor de niet-dualistische boeddhis-tische begrippen. Suzuki-roshi maakt vrijelijk ge-bruik van de verschillende uitdrukkingwijzen van beide culturen. Hij drukt zich uit in een combina-tie van Japanse gevoelsmatige omschrijvingen en westerse scherpomlijnde begrippen die poëtisch en filosofisch bij zijn toehoorders heel goed aanslaan. Maar in een transcriptie gaan de pauzes, het ritme en de nadruk van zijn spreken, die zijn woorden een diepere betekenis geven en zijn gedachten met elkaar verbinden, gemakkelijk verloren. Daarom werkte Trudy maandenlang alleen of met Suzuki-roshi samen, om de oorspronkelijke woordkeus en sfeer te behouden, en toch een manuscript in begrij-pelijk Engels samen te stellen. Trudy verdeelt het boek in drie gedeelten waarin achtereenvolgens de nadruk ligt op de juiste oefening, de juiste instel-

ling en het juiste begrip. Dit komt ruwweg overeen met lichaam, gevoel en geest. Ze koos ook de titels van de voordrachten en het korte citaat, dat op elke titel volgt en meestal uit de betreffende voordracht afkomstig is. Die keuze was natuurlijk nogal willekeurig, maar daarmee probeerde ze een bepaalde spanning te creëren tussen onderdelen, titels en citaten enerzijds en de inhoud van voordrachten anderzijds. De samenhang tussen de voordrachten en deze toegevoegde elementen helpt de lezer door te dringen tot de betekenis van Suzuki's woorden. De enige voordracht die niet oorspronkelijk voor de groep in Los Altos werd gehouden is de epiloog, die een samenvatting is van twee voordrachten die hebben plaatsgevonden in het Zen Center, ter gelegenheid van de verhuizing naar het nieuwe hoofdkwartier in San Francisco.

Kort nadat ze haar werk aan dit boek had afgerond, stierf Trudy op dertigjarige leeftijd aan kanker. Ze liet twee kinderen na, Annie en Will, en een echtgenoot, Mike, die kunstschilder was. Mike heeft de tekening van de vlieg gemaakt die is opgenomen in het boek. Hij beoefende jarenlang zen en toen hem gevraagd werd iets voor dit boek te maken, zei hij: 'Ik kan geen zentekening maken. Ik kan alleen maar tekenen om het tekenen zelf. Tekeningen van een *zafu* (meditatiekussen) of een lotusbloem, of iets namaken, daar zie ik niets in. Maar ik wil wel iets maken voor het boek.' Op Mike's schilderijen komt dikwijls een natuurgetrouwe vlieg voor. Suzuki-roshi was gek op kikkers, die zo stil zitten dat het net lijkt of ze slapen, terwijl ze toch uiterst waak-

zaam zijn en elk insect dat voorbijkomt opmerken. Misschien zit de vlieg op de kikker te wachten.

Trudy en ik werkten op allerlei manieren samen aan dit boek en ze vroeg mij de bewerking te voltooien, de inleiding te schrijven en de uitgave te begeleiden. Van de verschillende uitgevers die in aanmerking kwamen bleek John Weatherhill, in samenwerking met Meridith Weatherby en Audie Bock, het meest geschikt om de tekst bij te schaven en te lay-outen, en het boek uit te geven, precies zoals het zou moeten. Professor Kogen Mizuno, hoofd van de boeddhistische afdeling van de Komazawa-universiteit, die een groot kenner is van het Indiase boeddhisme, las het manuscript voorafgaand aan de publicatie en was zeer behulpzaam bij de vertaling van de boeddhistische termen uit het Sanskriet en het Japans.

Suzuki-roshi spreekt nooit over zijn verleden, maar het volgende ben ik toch te weten gekomen. Hij was een leerling van Gyokujun So-on-daiosho, een van de toonaangevende Soto-zenmeesters van zijn tijd. Natuurlijk had hij ook nog andere leraren, van wie er één bijzonder de nadruk legde op een diep en nauwkeurig inzicht in de soetra's. Suzuki-roshi's vader was eveneens een zenmeester. Reeds als jongen ging Suzuki in de leer bij Gyokujun, een leerling van Suzuki's vader. Suzuki werd al op jonge leeftijd als zenmeester erkend, ik meen toen hij dertig was. Hij had in Japan onder andere de verantwoordelijkheid voor verschillende tempels en een klooster, alsmede voor de wederopbouw van enkele tempelgebouwen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was hij leider van een Japanse pacifistische groepering. Toen hij jong

was, had hij graag naar Amerika willen gaan, maar toen een vriend hem vroeg naar San Francisco te komen om daar de Japanse Soto-boeddhistische gemeenschap voor een of twee jaar te leiden, had hij dat idee allang weer opgegeven.

In 1958, op drieënvijftigjarige leeftijd, kwam hij uiteindelijk toch naar Amerika. Nadat hij zijn terugkeer naar Japan enige malen had uitgesteld, besloot hij in Amerika te blijven. Hij bleef omdat hij van mening was dat de Amerikanen een beginnersgeest hebben, weinig vooropgezette ideeën hebben over zen, voor zen openstaan en een groot vertrouwen hebben in wat zen voor hun leven kan betekenen. Hij zag dat ze zen onderzoeken op een manier die zen levend maakt. Kort na zijn aankomst werd hij door enkele mensen benaderd met de vraag of ze bij hem zen konden studeren. Hij vertelde dat hij iedere dag, vroeg in de morgen, zazen deed en dat ze, als ze wilden, mee konden doen. Zo heeft zich een tamelijk grote zengroep gevormd, inmiddels verdeeld over zes plaatsen in Californië. Op het ogenblik verblijft Suzuki meestal in het Zen Center, 300 Page Street, San Francisco, waar ongeveer zestig studenten wonen en een veel groter aantal regelmatig bijeenkomt om zazen te beoefenen. Of hij is in het Zen Mountain Center bij Tassajara Springs in de Carmel-vallei. Het Zen Mountain Center is het eerste zenklooster in Amerika. Hier leven en oefenen ongeveer zestig studenten voor een periode van drie maanden of meer.

Trudy was van mening dat de lezer voor een juist begrip van deze voordrachten het meest gebaat zou

zijn bij inzicht in hoe een zenleerling zijn leraar ziet. De leraar geeft de leerling letterlijk het levende bewijs van het feit dat al zijn beweringen en ogenschijnlijk onmogelijke doelen in dit leven daadwerkelijk verwezenlijkt kunnen worden. Naarmate je oefening zich verdiept, ontdek je meer van de diepte van geest van je leraar, totdat je tenslotte ziet dat jouw geest en zijn geest Boeddha's geest zijn. Je ontdekt dan dat zazen de meest volmaakte uitdrukking is van je ware natuur.

Trudy geeft in de volgende woorden een heel goed beeld van de verhouding tussen leraar en leerling: 'Een roshi is iemand die de volmaakte vrijheid heeft verwezenlijkt, die voor ieder mens bereikbaar is. Hij staat ongedwongen in de volheid van zijn totale wezen. De bewustzijnsstroom is niet het vaste, zich herhalende patroon van ons normale egocentrische bewustzijn, maar ontstaat spontaan en natuurlijk uit de situatie van het moment. Dit geeft zijn leven een buitengewone veerkracht, oprechtheid, eenvoud, nederigheid, rust, blijdschap, een ongewone doorzichtigheid en een onpeilbaar mededogen. Zijn hele wezen laat ons zien wat het betekent om in de werkelijkheid van het heden te leven. Zonder dat er ook maar iets gezegd of gedaan wordt, kan de invloed van de ontmoeting met een mens die zich zo ontwikkeld heeft voldoende zijn om iemands leven totaal te veranderen. Maar uiteindelijk is het niet het buitengewone in de leraar dat de leerling in de war brengt, intrigeert en tot dieper inzicht brengt, maar het heel gewone. Omdat hij alleen maar zichzelf is, is hij een spiegel voor zijn leer-

lingen. Als wij bij hem zijn, voelen we onze eigen sterke en zwakke kanten, zonder dat we merken dat hij ons prijst of terechtwijst. In zijn aanwezigheid zien we ons oorspronkelijk gelaat en het buitengewone dat we zien is slechts onze eigen ware natuur. Als we leren onze eigen natuur te bevrijden, dan verdwijnen de grenzen tussen leraar en leerling in één diepe stroom van zijn en van vreugde in de ontplooiing van de boeddhageest.'

Richard Baker

Aan mijn meester

Gyokujun So-on-daioho